

Ko te puna o te pakake ko te Mahia, ko Waikokopu; i kaha te patu o te tohora ki reira na konei hoki he whakawaha noa na te tangata i te kakahu ka kiia e haere ana ki Waikokopu, engari ko nga tino awa ara "waapu" o Ngati-Porou i patua ai te pakake he nui. To te Whanau-a-Rua ki Tokomaru ko Te Mawhai, no Henare Potae raua ko te tuakana ko Arapeta tenei awa. Kei raro atu i te Mawhai, e tata ana ki Tuparoa ko Kai-moho, ko te tangata rongonui o tenei awa ko Mita te Hape. To Ngati-Porou tuturu tona awa ko Tuhimata, e tata ana ki Te Awanui, ko Karaitiana Pakura tetahi tangata o tenei awa. To te Whanau-a-Tuhaka-iri-ora awa ko te Wharariki. He kainga nui tenei i era ra. Kei te ungtutu-awa o Awatere ko te Waipao. He pakeha te tino tangata nona tenei awa, ko Piri Karokaro. Ko nga uri awhekaihe a tenei pekeha he toa katoa mo te rere moana. I Tikirau, ko te awa ko te Whaiti.

I mānu atu i Te Whaiti te poti o te Naera Tikimapu ratou ko ona hoa pakeha, ko te Naera te tauihu o te poti. No te maunga ki te tohora ka kawhakina te poti ki tawhiti, ngaro atu kahore i kitea e nga poti i aru i muri. I akina te poti e te hiku o te tohora, ka titore, mai i te ihu ki te kei. I mate katoa nga tangata ko te Naera anake te morehu, nana ano i kau ki uta. I tona unga ki uta ka ngōki ki roto i te ana takoto ai. Kitea rawatia ake kua tata ke te mate, i kitea mai i te moana e takoto ana.

He nui nga kupu a Ngati-Porou he kupu pakeha, i ahu mai i nga mahi patu tohora engari kei te pohehetia e etahi tangata he kupu Maori. Me whakahua ake etahi Kuuru (school, crew) matere (masthead), weku (wake), pauta (spout), E hi pauta! (there he spouts), rāti (lance), puruki (fluke), taraipāta (tripod or trying pot), kauna kāwhe (cow and calf), hira (hill), raina (line), pāhi (fast), waapu (wharf), weera (whale) Kaati i enei engari tera atu ano etahi.

I oku ra ano ara i a au e tamariki ana i patu tohora ano a Ngati-Porou engari kaore i rite te kaha ki te mahi o mua. Tetahi kua ruarua te tohora kua iti hoki te utu o te hinu. I enei ra kua kore rawa te tohora e kitea. I eke rawa au ki te poti patu tohora, ko toku nohoanga i kiia he awheroa.

He reo ano to te iwi patu pakake, he reo whakamiharo, he reo pukukata. Ko te reo tino rere ke no te kapene, ko ana kupu whakahauhau i te mea e whai ana i te pakake, e whakaeke ana ranei i te poti. Kaati ake nga korero o tenei mahi a Ngati-Porou, me huri taua inaianei ki te mahi i hau ai nga rongo o tenei iwi ara ki te Whakatipu hipi.

[Ko te Wahi VII, ara ko nga korero mo nga mahi whakatipu hipi a Ngati-Porou me whakatarewa kia watea ai au ki te kohikohi, ki te whakakaupapa i nga korero; kia okioki hoki tatou katoa, kei hoha; a, kia puta ai hoki etahi atu korero.—Kia ora! —R.T.K.]